

TERMÉSZETVÉDELEM A LEGFELSŐBB FOKON

*Élmények és küzdelmek
egy csúcstatálkozón*

COP16
CALI - COLOMBIA
Paz con la Naturaleza

Szerző: Molnár Zsolt
(HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont) és a magyar EU elnökségi csapat tagjai

Egy védett virágot

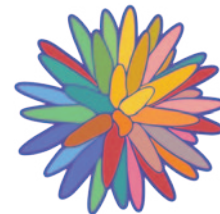
sokszor azon a néhány domboldalon, egy ritka rovarfajt annak a falunak a határában kell megvédenünk, ahol él. Személyes odafigyelés kell ehhez, és konkrét tettek az élőhelyen. Nyilván fontos a nagyobb tájakban, sőt a Kárpát-medence egészének a léptékében való természetvédelmi gondolkodás is, amihez intézményekre, pl. nemzeti parki igazgatóságokra, civil szervezetekre, szabályokra és törvényekre, továbbá sok-sok elkötelezett emberre van szükség. De mit tesz hozzá ezekhez az erőfeszítésekhez egy nagy, messzi, itthonról alig látható nemzetközi megállapodás, az ENSZ Biológiai sokféleség egyezménye, amit az egyik Riói Egyezménynek is szoktuk mondani, amelynek keretében két évente 10-20 ezer delegált vesz részt kormányzatok, civil szervezetek, öslakos és helyi közösségek, tudományos intézmények, valamint üzleti szereplők képviselőiben, hogy valami olyanról tanácskozzon, ami itthonról alig érzékelhető?

A magyar
delegáció Caliban
(balról jobbra)

Varga-Turos Rita
Orf Stephanie
Gallai Zsófia
Greguss Ditta
Kőrösi Levente
Clare Hamilton
Andorkó Rita
Ujj Zsuzsanna
Horinka Szonja
Marczin Örs
Lánczos Zsuzsanna
Molnár Zsolt
Lengyel Brigitta
Rákóczi András Márton
Diószegi-Jelinek Laura
Schmidt András
Macskásy Éva
Gonda Regina
Fejes Éva
Sándor-Rousset Anna
Köböl-Benda Vivien
Krpán Emese
Kállay Tamás Kristóf

(Fotó: Pelsóczy Csaba)

A KIHÍVÁS, AMI A DELEGÁCIÓ ELŐTT ÁLLT

Azért is aktuális a fenti kérdés,

mert 2024 őszén, október 14-e és november 1-je között, egy 26 fős magyar delegáció vett részt ezen egyezmény döntéshozó ülésén, az **ENSZ Biodiverzitás csúcstalálkozó**n és az azt előkészítő állandó testület ülésén.

Hogy miért is volt ilyen nagy a magyar delegáció? Mert ez a csapat nemcsak hazánkat képviselte, hanem az EU Tanácsának soros elnökeként Magyarország feladata volt a csúcstalálkozóra az uniós politikai irányvonalak meghatározása – ún. Tanácsi következtetések formájában – továbbá az összes napirenden szereplő témakörben a 27 uniós tagállam közös álláspontjának kidolgozása, emellett a helyszíni EU koordináció biztosítása, napi több EU koordinációs ülés előkészítése és levezetése. A magyar csapat feladata volt – az Európai Bizottsággal közösen – az uniós álláspont megfelelő és hatékony képviselete is a tárgyalások során, továbbá a logisztikai és szervezési feladatok lebonyolítása.

Az egész városban érezhető volt a csúcstalálkozó
(Fotó: ENB)

A csúcstalálkozó szimbólumát a helyi bennszülött Inírida virág (*Schoenocephalum teretifolium*) ihlette; ez egy olyan virág, amely soha nem hervad el, szirmai soha nem hullanak le, Kolumbia szépségét és változatosságát szimbolizálja
(Fotó: Lánzos Zsuzsanna)

Ráadásul a csúcstalálkozó keretében három, párhuzamosan zajló ülésre került sor: a Biológiai sokféleség egyezmény részes feleinek 16. döntéshozó ülésére (CBD COP16), a biológiai biztonságról szóló Cartagena Jegyzőkönyv 11. döntéshozó ülésére (CP MOP11), valamint a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférés és a hasznosításukból származó előnyök megosztásáról szóló Nagojai Jegyzőkönyv 5. döntéshozó ülésére (NP MOP5). Az eseményen 196 országból mintegy 23 ezer delegált vett részt, sok és sokféle ember.

A csúcstalálkozó nagy kihívás volt, a külső szemlélő mégis keveset láthatott az egyes résztvevők munkájából, hiszen a tárgyalás országok között zajlik, illetve esetünkben maga az EU a tárgyalópartner, a hírekben pedig csak az jelenik meg, hogy a csúcstalálkozó, vagyis a COP (Conference of the Parties, a részes felek konferenciája) elfogadta, vagy éppen nem fogadta el egy adott kérdésben a határozatot, amely a világ kormányzatai számára fogalmaz meg kötelezettségeket (összesen 49 határozatról volt szó ezen a találkozón). Ennek a rövid összefoglalónak az a célja, hogy egy virtuális kulcslyukon keresztül bepillantást engedjen abba a világba, ahol egyeseknek az életműve születik, hiszen akár 30 éve részt vesznek mindegyik ilyen döntéshozó eseményen; amibe mások csak belepottyannak néhány alkalommal; és amit sokan tudatosan elkerülnek.

Én a kutatásaim révén lettem tagja a magyar delegációnak, hiszen ezen egyezményben központi szerepe van az őslakos népek és helyi közösségek, illetve hagyományos ökológiai tudásuk támogatásának, mert bizonyított tény, hogy e közösségek szignifikánsan hozzájárulnak a természet védelméhez. Például az őslakos népek területei 28%-át fedik a Föld szárazföldjeinek, de mind az ún. alig érintett természetes területek, mind az állami védett területek legalább 40%-a az ő területeiken van. Nyilván az itt élő emberek nemcsak védik, hanem hasznosítják és degradálják is a természetet, de a kutatás és az egyezmény döntései éppen azt célozzák, hogy miben segíthetünk nekik jobban védeni e tájakat, pl. a külsős 'legális' és illegális fakitermeléstől, mezőgazdasági ültetvényre való alakítástól, a bányászat térnyerésétől. Közel 300 őslakos és helyi közösség tagja vett részt a COP-on, sokukkal már az IPBES-ben is együtt dolgoztunk (IPBES: a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésével foglalkozó kormányközi testület). Lelkes, felkészült csapat, akik közül legtöbben népviseletben voltak, és egyesek tüntetést is szerveztek, amikor a jogukat egyes országok durván sérteni szándékoztak.

TÁRGYALÁS A KONSZENZUSIG

Hogyan is működik a COP?

Mielőtt rátérünk arra a valós történetre, hogy a magyar csapat mekkorát alakított a COP-on, ismerkedjünk meg kicsit azzal, hogyan is megy a tárgyalás egy ilyen konferencián, mert ez nagyon nem hasonlít egy tudományos konferenciára.

A legfőbb erénye és egyben a legfőbb kihívása a tárgyalásnak, hogy konszenzussal születik minden döntés. Ha egyetlen ország nem ért egyet, bukott a mondat, bukott a bekezdés vagy akár az egész határozat, ami szakmai feladatot, kötelezettséget fogalmazna meg az államoknak. Az EU ugyan csupán egy a tárgyaló felek között (mivel az uniós tagországok saját országuk nevében nem szólhatnak fel a nemzetközi porondon), de egyben az egyik legerősebb fél is, hiszen 27 tagország (és az Európai Bizottság) közös, már előre egyeztetett, szintén konszenzusos véleményét teszi a tárgyalóasztalra. Az egyes tagországok alaposan (hihetetlenül alaposan) átgondolják, az ülés előtt több mint fél éven keresztül brüsszeli ülések sokaságán át megvitatják, hogy mi legyen a tárgyalási cél, és ezt hogyan lehet elérni. Ráadásul az EU javarészt magas természetvédelmi szakmai ambíciók kitűzésére és elérésére próbálja sarkallni a nemzetközi tárgyalópartnereket is. Mindezek miatt sok ország kifejezetten figyel az EU-ra, támogatja, vagy éppen célzottan támadja az EU-s álláspontot. Emiatt is volt nagy a feladata, nagy a felelőssége a magyar delegációnak. Az EU célra tartása és egyes emberek bevállalása nélkül például nem született volna meg sok nagy eredmény, mint például a genetikai erőforrásokhoz kapcsolódó digitális szekvenciainformációk használatából származó előnyök megosztására vonatkozó új nemzetközi mechanizmus működőképessé tételéről és az ún. Cali Alap elindításáról szóló döntés, vagy a biológiai sokféleség és az egészség (beleértve a humán egészséget is!) összefüggéseiről szóló világszintű akcióterv, az őslakos népek és helyi közösségek részvételét erősítő új testület, valamint megegyezés az ökológiai és biológiai szempontból jelentős tengeri területek leírására szolgáló eljárásokban.

A KÖSZÖNET SZAVAI – AZ EU-S SORSTÁRSAKTÓL

A magyar csapat sikerét nehéz szavakban megfogalmazni.

De azért álljon itt egy válogatás a csúcstalálkozó zárása után kapott tagállami és európai bizottsági gratulációkból: *Kiváló munkát végeztetek, professzionális elkötelezettséggel, befogadással, lenyűgöző, nagyszerű csapatmunkában, elképesztő szellemességgel és kitartással és ... mosollyal!* • *Le a kalappal a sok erőfeszítésért; a hatékonyság, a lelkesedés, az együttműködés, a kedvesség és a szellemiség példaértékű volt.* • *Őszinte elismerésünk, hogy az erős magyar csapattal biztonságosan navigáltatok minket ezeken a zavaros vizeken, hogy két hétig kitartottatok ezen a göröngyös úton, igazán együttműködő és professzionális szellemben.* • *Köszönjük az együtt töltött vidám napokat és órákat!* • *A magyar elnökség szó szerint megmentette az életünket a szendvicsekkel.* • *Nagyszerű dolgokat értünk el, és képesek voltunk kiállni az igazunkért, így az egységes és jól koordinált EU ismét megmutathatta erejét és elkötelezettségét.*

Úgy gondoljuk, hogy ez a sikeres magyar irányítás az odafigyelésen és felkészültségen kívül többek között a rengeteg formális és informális egyeztetésnek volt köszönhető. Utólag többen meg is jegyezték, hogy ennyi háttéregyeztetést egyetlen elnökség sem bonyolított le a COP-okon. Magasra tettük tehát a lécet. Az Agrárminisztérium Biodiverzitás- és Génmegőrzési, illetve Természetmegőrzési Főosztályának húsznál több munkatársán kívül velünk volt Dr. Ökrös Oszkár helyettes államtitkár úr és csapata, és a második héten Dr. Nagy István miniszter úr és csapata is csatlakozott a küzdőkhöz.

EGY ÁTLAGOS NAP A CSÚCSON

A csapat hölgy tagjai közül többekben is felmerült: ezt az egész intenzív időszakot olyan nehéz lesz majd ott-hon elmesélni, mintha egy férfinek magyaráznánk, milyen a szülés. Hát, igen, sejtem, mire gondolt az illető. Az alábbiakban egy átlagos napot írok le. Nyilván voltak ennél nehezebb napok is, ritkán könnyebbek is, de azért a legtöbb nap ilyesmi volt.

Reggel 6-ra

kellett leadni a magyar elnökségi csapat koordinátorainak az előző napi tárgyalások, egyeztetések összefoglalóit, valamint az éjszaka megjelent új dokumentumok elemzéseit (erről később). Utána egy gyorsított reggeli a hotelben (ami amúgy finom volt, sokféle trópusi gyümölcssel), majd irány a buszmegálló, hiszen egész buszármádia szállította a résztvevőket a hotelektől mangófákkal szegélyezett utakon, a reggeli csúcspan 30-40 (vagy néha 90) percnyi utazásra lévő konferenciaközpontba. A helyszín közelében katonák sorfala között haladtak a buszok, eleinte még robbanószer-kereső kutyák is felszálltak a buszra körülszaglászni, itt-ott páncélozott harcjárművek tűntek fel a betorkolló utcákban. A röntgenkapus beléptetés után irány az EU-sátor, ahol az uniós tagállamok nagyobb és kisebb egyeztetései zajlottak. Azért sátor, mert habár a hivatalos plenáris tárgyalások több ezer főt befogadni képes nagy konferenciatermekben zajlottak, de a sokféle delegáció, illetve szakmai partner (pl. IUCN, IPBES, civil szervezetek, őslakos népek, „fiatalok”) külön egyeztetéseire, szakmai programjaira padlós, légkondicionált sátrakat lehetett igénybe venni. Az EU álláspont kialakítása a sok párhuzamosan tárgyalt témában számos belső, uniós szakmai egyeztetést igényelt, amelyhez a logisztikai háttér megteremtése mindig a soros EU elnökség feladata, így Magyarország egy több szekcióteremből álló hatalmas sátrat bérelt (az EU-s sátor falaira becsempésztük hazánk védett állatait, növényeit, plakátok formájában – és a 'katicás' plakátot is). Így nemcsak az EU-s, hanem a nemzetközi tárgyalópartnerek is legalább kétdimenziós formában bepillantást nyerhettek hazánk élővilágába, hiszen hol a 'nagy kócsagban', hol a 'szalamandrában' tanácskoztunk.

Emellett a virágzó fa mellett jöttünk-mentünk
(Fotó: Gonda Regina)

EGY ÁTLAGOS NAP A CSÚCSON

Minden reggel 8-tól

magyar koordinációt tartottunk arról, hogy melyik napirendi pont kapcsán vannak egyeztetendő, megvitatandó, konszenzust igénylő kérdések, és hol tartanak a tárgyalások. A fél 9-től 10-ig tartó EU koordináció előtt még egy második kávé jól jöhetett, ugyanis nem ritkán heves összecsapások voltak az egyes országok között, miközben 10 órára döntésre kellett jutni, amikor már a hivatalos, nemzetközi tárgyalások kezdődtek. Hiszen, ha nincs konszenzus a tagállamok között, akkor az EU-nak „csöndben kell maradnia” a tárgyalóasztalnál, merthogy nincs mit képviselni. A magyar csapat vezetésének, a koordinátoroknak és a témavezetőknek/fő tárgyalóknak (lead) ezen presszió alatt kellett a legjobbat kihozni a dinamikusán változó tárgyalási helyzetből. 10 óra előtt (lelépve a még zajló koordinációból) még olykor az adott témák szakértői összeültek, mert 10 órakor indultak az 50-100 fős nemzetközi tárgyalócsoporthoz, illetve a plenárisabb, sok száz fős munkacsoportok. A 3 órás délelőtti nemzetközi szinten zajló tárgyalás során folyamatosan figyelni (jegyzetelni) kellett, hogy a határozatok mely mondata kapcsán melyik ország pontosan milyen álláspontot képvisel, mely országokkal ért egyet, és kiknek a véleménye ellen küzd (és milyen technikával), hiszen az EU-delegációnak mindezek figyelembevételével kellett megnyilvánulnia, akár 5-10-szer is egy-egy szekció alatt. Stratégiázás minden szinten. Több delegáció is az anyanyelvén tárgyalhatott, amennyiben az a hat ENSZ nyelv egyike volt, és a többieknek – az amúgy professzionális – tolmácsoláson keresztül kellett megérteniük az álláspontját. Türelmet igénylő helyzet volt az is, amikor egyes országok akár egy-egy számukra érzékeny szakmai tartalommal bíró bekezdést is fél-egy órán át bombáztak, miközben a többi ország már mind egyetértett volna a szöveggel. A tárgyalófelek igen sokfélék: van, akinek életeleme ez a tárgyalás, vannak hidegvérű, profi érdekérvényesítők, van, aki lelkiismeretesen, akár személyiségének ellen menve küzd egy fontos ügyért, és vannak olyanok, akik évtizedeken át tudnak, egy-egy célt szem előtt tartva lépésről-lépésre türelmesen haladni. Izgalmas kihívás volt eligazodni a végtelen számú (jó, csak 30-40) mozaikszo és rövidítés között mint például a szabáztá (SBSTTA, Subsidiary Body for Scientific, Technical and Technological Advice), az éjtdzséj (Art. 8j, az egyezmény hagyományos tudással kapcsolatos cikkelye), a díeszáj (DSI, Digital Sequence Information, vagyis a genetikai erőforrásokhoz kapcsolódó digitális szekvenciainformációk) vagy a szíárpi (CRP, Conference Room Paper).

Az EU sátor elnökségi irodája
(Fotó: Kállay Tamás Kristóf)

Kolumbiában sokat javult a közbiztonság,
mi is teljes biztonságban éreztük magunkat
(Fotó: Lánosz Zsuzsanna)

EGY ÁTLAGOS NAP A CSÚCSON

Déli 1 és 3 óra között

volt az „ebédszünet”, amibe ritkán fért bele egy nyugodt ebéd, hiszen formálisabb és informálisabb egyeztetésekre volt szükség a délelőtti fejlemények átbeszéléséhez (a találkozó vége felé, a súlyos kérdések kapcsán akár EU koordinációra). A csapat összetartását és az egymásra való odafigyelést jól mutatta, hogy az épp tárgyaló kollégáknak mindig tettünk el harapnivalót, hiszen nemcsak a női mosdónál, hanem az ebédstandoknál (török falafel, olasz pizza, kolumbiai hamburger) is sorba kellett állni. Amikor ebéd helyett éppen nem más országok delegációival vagy az EU-n belül kisebb vagy nagyobb körben egyeztettünk, akkor az elnökség találkozót szervezett civil szervezetekkel (Friends of the Earth, WWF, BirdLife) vagy az ülésen megfigyelő státuszban résztvevőkkel. Ilyen volt például, amikor az egyezményben a nőket képviselő szervezettel (CBD Women's Caucus) vagy a fiatalok képviselőivel (Global Youth Biodiversity Network, GYBN) egyeztettünk. Az ebédszünetben zajlottak azok a másfél órás kísérőesemények, akár 4-5 is párhuzamosan, amelyekben a tárgyalásokhoz csak lazán kapcsolódó, de sokszor mélyen szakmai diskurzusok folytak mindenféle természetvédelmi témában. Na, hát ezekre sajnos időnk nem volt!

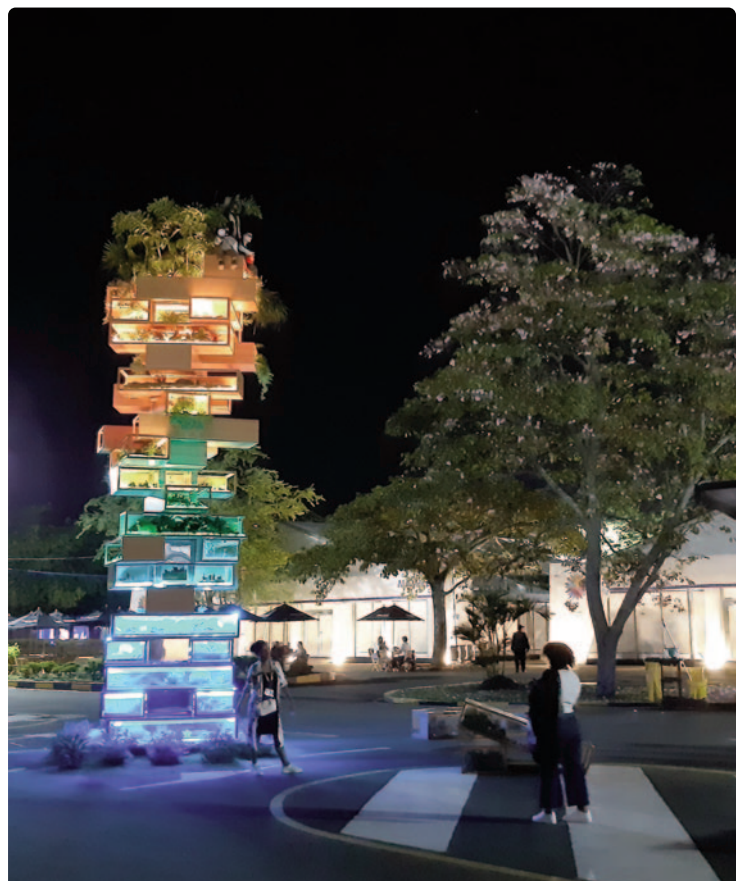
A COP16 elnöksége a plenáris terem kivetítőjén
(Fotó: Molnár Zsolt)

Délután 3 és 6 óra között

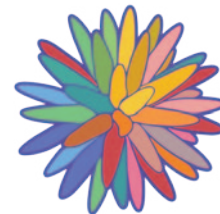
folytatódtak a tárgyalások, a szakmai mellett egyéb kihívásokkal:

hol is lehet itt a közelben kávéhoz jutni?
miért is ilyen jégfagyasztó a légkondi?
miért nem működik már megint az internet?

A pusztuló biodiverzitás tornya,
kolumbiai iskolások munkája
(Fotó: Molnár Zsolt)

EGY ÁTLAGOS NAP A CSÚCSON

Kora este, 6 óra körül

hivatalosan vége lett volna a tárgyalásnak, lehetett volna nyugodtan vacsorázni, egy-két esti szakmai kísézőrendezvényre benézni, ismerősökkel találkozni, ha a legtöbb esetben nem lett volna este 8-tól 11-ig egy újabb tárgyalócsoporti vagy más ülés, ami előtt persze kellett még egy-két formális vagy informális szakmai vagy delegációvezetői szintű egyeztetés (akár 1-1.5 órányi, 10-15 fős), amit nyilván a magyar delegáció illetékesének kellett megszerveznie, levezetnie, dokumentálnia. Éjjel 11-re azért legtöbbször véget ért a „parti”, irány a busz, várni rá 5-10-20 perccel (közben azért a kitartóan menetelő levélvágó hangyák és a lámpafényben repkedő nagy denevérek felejtették velünk kicsit a fáradtságot). A buszút szerencsére este már csak 20-25 perces, nincs dugó, tárgyalástól feszülten vagy épp felszabadulva viccelődünk, vagy néha össze-összeesünk, olykor erőt nem kímélve beszélgetünk, akár olyanokkal is, akikkel a tárgyalás során összeakadt a bajszunk (hiszen ők nem a saját véleményüket, hanem országuk hivatalos álláspontját vitték a tárgyalóasztalhoz). A hotelben döntés, hogy most vagy hajnalban készüljön a reggel 6-ra leadandó összefoglaló és az újabb elemzések (pl. az ún. színkódolás, amikor is a még nem hivatalos dokumentumok szövegében jelölni kell az EU számára kedvező, elfogadható vagy éppen elfogadhatatlan szövegrészeket a másnap reggeli EU koordinációra), zuhany, és egy zip-pes, a második hét vége felé egyre zip-pesebb alvás. Igazából sok esetben az éjjel 12 és hajnali 4 között hivatalosan megjelent, újabb dokumentumok elemzéseinek (mi az elfogadható, mi a red-line, vagy mi az, ami nem fontos az EU és tagállamainak, vagy akár mi az az új szöveg, amiről másnap újra egyezségekre kell jutni az EU-n belül) elkészítése volt a legnehezebb. Éjszakai és hajnali döntések sorozata várt ránk minden egyes nap kezdetén. Amellett, hogy az ülés fizikailag és szellemileg is extrém módon megterhelő volt, lelkileg is sokaknak nagy kihívást jelentett. A feszes program miatt a személyes igényeket teljesen háttérbe kellett szorítani.

EU koordinációs ülés
(Fotó: Orf Stephanie)

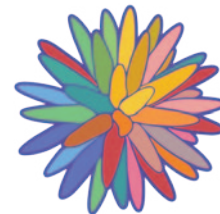

Buszra várva valamikor éjjel 11 körül
(Fotó: Kállay Tamás Kristóf)

Minden jó, ha a vége jó?

Az utolsó nap különleges volt. A csúcstalálkozót a hivatalosan meghirdetett utolsó ülésnapját követő napon, november 2-án reggel, több mint 22 órán keresztül zajló folyamatos, intenzív tárgyalást követően (a hajnali órákban sokan már a székeken vagy az asztalra dőlve aludtak, ha éppen nem az ő témájuk határozatát tárgyalta a plenáris), reggel fél 9-kor felfüggesztették, mivel a határozatképesség feltételei az ülésnek ebben a késői órájában nem teljesültek, így számos fontos döntés nem születhetett meg. A sikerek mellett ez sajnos árnyékot vetett a csúcstalálkozóra. A folytatásra végül 2025. február 25-27-e között került sor a FAO székhelyén, Rómában.

ÉS HOGY MIT IS ALKOTTUNK?

Személyes körkép

Megkértem a magyar csapat tagjait, hogy írják le, ki mit tartott a fő kihívásnak, a legfontosabb saját eredményének, mire büszke? És hogy ez az eredmény, illetve az egyezmény vonatkozó része miben segítheti a hazai természeti örökségünk védelmét, fennmaradását. A beszámolók egymástól függetlenül készültek, nem volt sablon, nem volt javasolt stílus vagy tartalom. Merthogy így személyesek, eredetiek! Remélem, felsejlik belőlük a küzdelem mögötti öröm és a tettek nagyszerűsége is. A képek is sok mindent elárulnak a COP hétköznapjairól.

A menedzsment előtté...
(Fotó: Réti-Michalkó Melinda)

... és utána
(Fotó: Pelsőczy Csaba)

Magyar egyeztetés az EU sátorban nappal...
(Fotó: Pelsőczy Csaba)

... és éjjel a hotel teraszán
(Fotó: Greguss Ditta)

A delegáció szakmai vezetőjeként, ha egészen őszinte akarok lenni, nem tudtam elképzelni sem, hogy a meglévő erőforrásokkal hogyan tudjuk megcsinálni a COP16-ra való felkészülést, a közel száz dokumentummal kapcsolatban az EU álláspontok kidolgozását, a tagállamokkal való egyeztetését, a kompromisszumok megtalálását, a helyszíni EU koordináció lebonyolítását és az álláspontok képviselését. Így utólag is valószínűtlennek tűnik, hogy rekord alacsony számú emberrel hogy sikerült mindezt megvalósítani, ráadásul meglehetősen sikeresen. Annyit azért elárulok, hogy több mint egy éven keresztül rengeteg munkát és időt fektettünk a felkészülésbe, kezdve a korábbi elnökségek tapasztalatainak elemzésétől, egy ütőképes csapat összeállításán, képzésén, az informatikai háttér, a dokumentumkezelési rendszer kialakításán keresztül a kolumbiai helyszíni koordinációhoz szükséges feltételek (üléstermek, audiovizuális technikai, catering stb.) biztosításáig. Ráadásul a COP16 „csak” az egyik esemény volt a másik öt nagy nemzetközi esemény mellett, amit szintén ezzel a csapattal kellett lemenedzselnünk a félév során, de minden bizonnyal ez állította eléink a legnagyobb feladatot és kihívást. Ma már büszkén mondhatjuk, hogy megbirkóztunk vele, ami a rengeteg előkészítő munka mellett nem kis részben annak is volt köszönhető, hogy egy valódi, egymással olajozottan együttműködő és elkötelezett kollégákból álló csapatot sikerült építenünk. Emellett rengeteg segítséget kaptunk számos tagállam és az Európai Bizottság szakértőitől is. Igazi csapatmunka volt, és itt is szeretném megköszönni a csapat minden tagjának az elkötelezettséget, a kitartást és a fáradhatatlan munkát.

Azt sem szeretném elhallgatni, hogy a heteken át tartó, napi legfeljebb 3-5 óra alvás, a nem ritkán napi 20 órás megfeszített munka komoly nyomot hagy az emberben. A rendkívül intenzív félév, különösen a COP16 nyugodtan mondhatom, hogy különböző egészségügyi problémákkal is járó mélyszántást végzett mindenkiben. De persze az eredmény, a mindenfelől kapott elismerő szavak mindezt feledtetik, és azt gondolom, hogy mindannyian elmondhatjuk, hogy eddigi életünk legnagyobb dobása volt.

Körösi Levente,
a magyar delegáció
szakmai vezetője
(Fotó: ENB)

November 2-án,
reggel 9 körül,
hazafelé a buszon
az éjjeli-hajnali
utolsó nagy
plenárisról
(Fotó: HUPRES
Archívum)

A pillanat, amikor az EU bátran és keményen kiállt
az őslakosok és helyi közösségek érdekében
(Fotó: ENB)

Az Európai
Bizottság és
a magyar
EU elnökség
fő tárgyalói
(Fotó: ENB)

Amikor két éve, az előző Biodiverzitás csúcstalálkozó végén bejelentették a COP16 hivatalos időpontját, egyértelművé vált, hogy éppen a magyar EU elnökség idejére fog esni. Látva, hogy micsoda erőfeszítéssel jár megszervezni és levezényelni az EU és tagállamainak megfelelő képviselőjét egy ilyen horderejű, világszintű eseményen, eléggé kétesélyesnek tűnt, hogy hazák nevében vajon meg tudjuk-e ugrani a gigászi feladatot. A magyar elnökség lezárulta után azonban büszkén mondhatom, hogy sikerült, ráadásul az EU-s és EU-n kívüli kollégák visszajelzései alapján a magyar csapat munkájának minősége kapcsán is elégedettek lehetünk. Ehhez azonban a két évvel ezelőtti néhány fős szakmai csapatunk elszántságára, rendkívül tudatos stratégiai és logisztikai tervezésre, valamint humánerőforrás-fejlesztésre – értsd: a munkában részt vevő kollégák számának jelentős mértékű növelésére, hatékonyan szervezett onboardingjára és képzésére – továbbá minden egyes csapattag nagy lelkesedésére és elkötelezettségére volt szükség – természetesen a családjaink háttértámogatása mellett.

Életre szóló élmény volt számomra, hogy ezen a világszintű környezetpolitikai eseményen a teljes Európai Uniót képviselhettük – ráadásul a szokásos 1-2 fős magyar delegáció helyett egyedülálló módon egy komoly méretű és jól felkészült magyar csapattal, kiegészülve az általunk koordinált uniós szakértőkkel. Különösen hálás vagyok, hogy az Európai Bizottság egyik legtapasztaltabb főtárgyalójával közösen lehettem aktív részese azoknak a szűkkörű egyeztetéseknek, ahol sok esetben a színpalok mögötti megállapodások születtek egy-egy kérdésben.

Az egyezségek sokszor persze nem zárt ajtók mögött, hanem akár egy női mosdó előtt jöttek létre: ahová sokszor a hosszúra nyúlt hivatalos tárgyalások miatt alig volt időnk kiszaladni. Egy ilyen „utolsó pillanatos” alkalommal, épp ott akart elkapni a kolumbiai miniszter stratégiai tanácsadója, hogy egy potenciális kompromisszumot vázoljon fel az általam tárgyalt vitás témában, mivel ő (a rendezvénynek otthont adó ország nevében) próbált konszenzusos megoldást találni a fő tárgyalópartnerek között. A természet hívó szavának azonban akkor már egyáltalán nem tudtam nemet mondani, ezért a kolumbiai kollégát voltam kénytelen megkérni, hogy sehová se menjen és várjon rám pár percet. A várakozását siker koronázta, mert abban a témában a női mosdó előtt, informális keretek között sikerült megegyeznünk a megoldásban, amit aztán a plenárison mind az EU, mind a többi ország hivatalosan is el tudott fogadni.

Ditta Greguss, Hungary, speaking on behalf of the EU and its Member States

A globális biodiverzitás-megőrzési stratégia végrehajtási kérdéseinek tárgyalása a plenáris ülésen
(Fotó: ENB)

A globális biodiverzitás-megőrzési stratégia végrehajtási, jelentéstételi és nyomon követési rendszerének uniós fő tárgyalói (Barbara Engels és Greguss Ditta)
(Fotó: HUPRES Archívum)

Legtöbbeknek a Biodiverzitás Csúcsról, azaz a COP-ról csak a biodiverzitás döntéshozó ülés jut eszébe, holott az Egyezmény egyik jegyzőkönyvének ülése, a Cartagena Jegyzőkönyv döntéshozó ülése a Csúcs keretében, azaz azzal egy időben és helyszínen kerül megszervezésre. Így a nagy biodives EU koordinációs ülésekkel sokszor párhuzamosan kisebb Cartagenas EU koordinációs üléseket is kellett tartanunk. A Cartagena Jegyzőkönyv a genetikailag módosított szervezetek (GMO-k) határon átnyúló mozgásával foglalkozik, annak szabályrendszerének kidolgozásával, jelöléssel, környezeti és egészségügyi hatásokkal, sőt társadalmi és gazdasági hatásokkal is. Ezekben a témákban a tárgyalások jóval szakmaibbak, részletesebbek és kifejezetten a végrehajtásra fókuszálnak. Kevesebb ország van a porondon, de azok nagyon hangosak és határozottak. Három fős, kis magyar elnökségi csapatként vezényeltük le az EU mozgását, és képviseltük az álláspontokat a különböző témákban.

Végül minden egyes témában abszolút sikert értünk el. Hogy két példát is említsek: 1) a szintetikus biológia témakörében sikerült elérni, hogy a nemzetközi szakértői csoport tovább folytassa a szakmai munkáját az ilyen technikákkal előállított szervezetek és termékek negatív hatásainak elemzéséről, és ezzel párhuzamosan a fejlődő világban laboratóriumok létesüljenek, amelyek ezeket vizsgálják; valamint 2) az új génkezelési technikákkal előállított szervezetekkel kapcsolatosan megindítottunk egy világszintű, hivatalos, azaz kormányzati, a termékek és technikák előfordulásait és azok szabályozását feltérképező folyamatot. A siker kulcsa, elnökként azt gondolom, hogy egyértelműen a rengeteg háttéregyeztetésben rejlett. A legfőbb témákban (szintetikus biológia; új génkezelési technikák; új környezeti hatásvizsgálat kidolgozása; a GMO-k megfelelő kimutatása és azonosítása; kártérítés és felelősség) minden egyes nap a különféle régiókkal vagy egyes, nagyobb hangú országokkal (Brazília, Argentína, Uruguay, Kolumbia, Paraguay, Egyiptom, Malawi, Dél-Afrikai Köztársaság, Törökország, Moldova, Japán, Új-Zéland, Kanada, hogy csak a legfontosabbakat említsem). Ezeken a kis minitárgyalásokon születnek meg a kompromisszumok, és ezt levezetni az egyik legérdekesebb feladat. Mi is volt a legnehezebb? A témák állandó váltakozása és az óriási koncentráció minden egyes percben. Mivel a „Cartagenas” emberek nem egyetlen témáért feleltek, hanem több mint egy tucatért, ezért a folyamatos témaváltás kifejezetten kimerítő volt. Egy adott téma tárgyalása a working group ülésen, utána rohanás egy másik téma nehézsége miatt egy EU koordinációt tartani, majd egy harmadik témában egy kisebb nemzetközi szakértői tárgyalásra kerül sor, ahol csak a nagykutya vannak ott, és ott kell képviselni az EU-t. Ezek után egy negyedik témában esti contact group ülésre kerül sor, és amikor már beesnénk az ágyba, észre vesszük, hogy megjelentek a másnap tárgyalandó új, módosított dokumentumok, amelyek előkészítését (szinkódolás) reggel 6-ra el kell végezni. Így nincs alvás. Az adrenalin visz előre. Anélkül sehol se lettünk volna. Kimerítő, de végtelesen izgalmas. Köszönet két kifejezetten fiatal, minden percben rajtra készen álló segítségemnek, Macskásy Évának és Krpán Emesének a Cartagenas csapatban való részvételért!

Andorkó Rita az új génkezelési technikákkal kapcsolatos kimutatási módszerekről szóló tárgyaláson
(Fotó: ENB)

Az EU (Magyarország, Andorkó Rita) egy kiscsoportos tárgyalási lehetőséget kért és kapott is az elnöktől egy kifejezetten specifikus probléma hatékonyabb és gyorsabb megoldása érdekében. Ritán a figyelem, hisz gyors döntésre van szükség...
(Fotó: ENB)

A delegáció helyének előkészítése
(Fotó: Pelsőczy Csaba)

A magyar csapat mögött ott állt néhány fő (Clare Hamilton, Orf Stephanie, Zsukk Boglárka), akikkel biztosítottuk a stabil logisztikai hátteret (szerveztük a programokat, megoldottuk a felmerülő technikai problémákat, támogattuk az egyeztetéseken ülő csapattagokat, ha szükséges volt, jegyzeteket készítettünk). Emellett Clare-rel minden reggel összerendeztük az EU koordinációs ülésekre szükséges információkat, leellenőriztük az összes téma kapcsán létrejött szakmai dokumentumokat, feldolgoztuk a napi százas nagyságrendben beérkező emaileket, és emellett egy-egy szakmai téma felelősei is voltunk. A munkánk reggel legkésőbb 6-kor kezdődött – az éjszaka során beérkezett információk feldolgozásával –, és éjszakánként gyakran utolsóként zártuk az elnökségi iroda ajtaját.

A tagállamokkal az elsődleges kommunikációs csatorna az email volt. Az elnökségi fő email postafiókunkba (emellett volt még négy másik) a félév során több mint 6600 levél érkezett, és 3500-at küldtünk. A rekord nap október 3-a volt: 172 emailt fogadtunk, és 111 üzenetet küldtem. Az emailek mellett a helyszínen a gyors kommunikációra a WhatsAppot használtuk; a magyar csapat több mint 90 WhatsApp-csoportot üzemeltetett (külsős kommunikációra) és harmincnál is több Signal-csoportot (belső kommunikációra). Így visszagondolva nem is tudom, hogy hogyan tudunk ennyi felé szakadni... Büszkeséggel tölt el, hogy ahányszor visszajelzést kaptunk külsősöktől, mindig a jólszervezettségünket és a vidámságunkat dicsérték. Úgy érzem, hogy ebben nagy szerepem volt nekem is.

ORF STEPHANIE

A COP16 megszervezése hét hónappal az ülés előtt kezdődött nagy kihívásokkal, miközben más ülések szervezése is folyamatban volt, és kiderült, hogy a helyszín egy rendezvényközpont parkolójában lesz megtartva, ahová magunknak kellett az alapoktól megterveznünk a tárgyalásokhoz szükséges rendezvénysátrat, figyelembe véve a helyi időjárást. A sátor végül egy 30*40 méteres, 11 méter belmagasságú, két irodával és négy koordinációs teremmel rendelkezett. A termék felszereltségének tételes beszerzése és kialakítása, mely a termék berendezésétől, beleértve az asztalok, székek mennyisége és elhelyezkedése, a technológiai eszközökig, mint a kivetítő, hangosítás, légkondicionálók, is feladatomból volt. Logisztikusként nem csak a helyszín kialakítása és a cégekkel történő kapcsolattartás, hanem a mindennapi étkezés betervezése, az állófogadás megszervezése is hozzám tartozott. A hosszadalmas előkészületek végeredményeként a kialakított EU sátor mindenki számára a három hétre egy biztonságos és szinte már otthonos nyújtó helyszínné alakult a későre nyúló egyeztetések alatt. Az ülések előkészületeihez és a tárgyalások alatt, valamennyi témáért felelős kolléga a stabil logisztikai csapatra hagyatkoztak, ezért mindig résen és előrelátónak kellett lenni. A feladatom közé tartozott a napi szintű terembeosztások mellett, a technológiai háttér előkészítése, az EU sátor hőmérsékletének szabályozása, a kialakult problémák megoldása és kollégáim támogatása. Fontos volt számomra, hogy rendezett és napra kész körülményt teremtsék a többiek részére, ami segítette és gyorsította mindenki munkáját. Nagyon örülök, hogy a kollégák bizalommal fordultam hozzám és mindennel együtt rengeteg tapasztalattal tértem vissza a mindennapi körfogásba.

DIÓSZEGI-JELINEK LAURA

Egy szusszanásos pillanat
(Fotó: Lengyel Brigitta)

A magyar delegációból Schmidt Andrással (lead) vittünk 3 témát. Eleinte úgy gondoltuk, viszonylag könnyűnek ígérkeznek, és már akár az első megvitatás alkalmával a végükre érhetünk, de ez persze egyik esetben sem így történt, és sajnos az EU több javaslata nem került átvételre. Formális és informális, WhatsApp-on vagy épp egy sátor előtt a hőségben vagy esetleg egy kávé mellett uniós és más országokkal történő bilaterális egyeztetések keretében azonban a legtöbb esetben sikerült kompromisszumos megoldásra jutni, és minden határozatot elfogadni, így sikernek könyveltük el mindhárom témánkat. Ami számomra mindenképp emlékezetes marad, az az özönvízszerű eső egyik reggel. Amikor azt gondoltuk volna, hogy már épp eléggé megáztunk, és örültünk, hogy mindjárt a sátorban lehetünk, akkor még a sátor bejáratánál (a sátor illesztései miatt) egy szószerinti vízesésen keresztül kellett bejutnunk. A zivatarok néha még a reggeli magyar koordinációt is nehezékké tették, mivel még mikrofonnal és fejhallgatóval is alig hallottuk egymást a sátor-tetőn dübörgő esőcseppek miatt.

DSI tárgyalócsoporthi ülés
(Fotó: ENB)

GONDA REGINA

A világ egyik legnagyobb biodiverzitású országába mentem, és noha tudtam, hogy ebből nagyon keveset fogok látni, még annál is kevesebbet láttam. A 6. oldalon látható fotón szereplő csodaszépen virágzó fa jelentette nekem az egyetlen természetes dolgot ebben a két hétben. A témában –, amit már kimondani is hosszú: a genetikai erőforrásokhoz kapcsolódó digitális szekvenciainformációk felhasználásából származó hasznok igazságos és méltányos elosztása többoldalú rendszerének működési alapjai – összesen 11 tárgyalócsoporthi ülést (contact group) tartottak a két hét alatt. Ez alsó hangon is 33 óra kő kemény tárgyalást jelentett, hiszen itt éves szinten dollár százmilliók elosztásáról volt szó, amihez a globális dél foggal-körömmel ragaszkodott. Én mint koordinátor, nemcsak végigültem ezeket a tárgyalásokat, hanem folyamatosan jegyzeteltem, és készenlétben voltam, ha bármilyen infó kell a főtárgyalóinknak. Így gyakorlatilag a szűkebb csapattal összezárva, a külvilágtól elszeparálva dolgoztuk végig ezt a két hetet. Közben azért megfogalmazódott bennem, hogy mit csinálunk itt? Van ennek tényleges értelme? Embertelen ez a tempó. Talán ezért is volt annyira katartikus érzés, amikor a maratoni tárgyalássorozat végén megszületett a döntés a témában, amely talán kicsit igazságosabbá teszi ezeknek a gazdasági hasznoknak az elosztását a Föld országai között. A döntés után kísértélni a plenáris ülésteremből és venni egy mély levegőt a még hűvös reggeli időben olyan érzés volt, mint kiszabadulni egy ketrecből.

Első alkalom a plenárison az EU elnökség részeként
(Fotó: Lengyel Brigitta)

Egy ENSZ csúcstalálkozót kicsit úgy kell elképzelni, mint amikor az élsportolók egy olimpiára készülnek, és a tényleges csúcsmájukat is pontosan erre a két hétre időzítik. Nekem Cali és a COP a kettős érzések időszaka volt, amely érzéseket talán csak az értheti meg igazán, aki állt már egy már fentebb említett lehetséges csúcsteljesítmény kapujában. Nagyon várja az ember, és minden idegszálával arra koncentrál, hogy élete legjobbját nyújtsa, közben pedig már ott van benne az a mélyről jövő érzés, hogy nemsoká vége ennek a csodának. Csodának, hiszen az, ami Caliban történt, minden jó és kevésbé jó pillanatával együtt, az vitathatatlanul a csoda kategóriába sorolható egy olyan embernek, aki eddig csak hallott ezekről a rendezvényekről. Egy olyan embernek, mint amilyen én is vagyok. Ha megkérdeznék bárki, hogy újra kezdeném-e? Biztosan azt mondanám, hogy bármikor, de lenne egy feltételem: csak azzal a csapattal, aminek a része lehettem Kolumbiában!

A Capacity-building csapata akcióban
(Fotó: ENB)

KÁLLAY TAMÁS KRISTÓF

A COP16-ra készülve jó esély volt arra, hogy az EU és tagállamai számára fontos ágazati integráció téma gyakorlatilag lekerül a napirendről. Elsősorban a belga főtárgyaló állhatatos munkájának és az általa szervezett nagyszámú informális bilaterális találkozó eredményeinek köszönhetően a téma újra megerősödött azáltal, hogy a COP16-on elfogadtak egy ágazati integrációra vonatkozó útitervet, ami megszabja a következő évek főbb feladatait. Az is jelentős sikernek könyvelhető el, hogy hosszú évek tárgyalásait követően a COP16-on elfogadták a Globális biodiverzitás és egészség cselekvési tervet. A stratégiai dokumentum hangsúlyozza az emberi egészség, a biológiai sokféleség és a környezet összefüggéseit, és felvázolja a természet és az emberi jólét védelmét célzó integrált intézkedések kereteit. Külön öröm volt számomra, tárgyalóként is szerepet kaptam a cselekvési tervet érintő döntéshozói folyamatban.

Az Ágazati integráció csapata
(Fotó: Greguss Ditta)

A végtelen órák egyike éjjel a contact group-ok alatt a Biodiverzitás és egészség téma tárgyalása során
(Fotó: ENB)

KÖBÖL-BENDA VIVIEN

A COP16 egyik fő vitapontja egy új, az Egyezmény Részleges Felelősség Konferenciája (COP) hatáskörébe tartozó új globális biodiverzitási alap létrehozása volt. Ezt afrikai, valamint egyes ázsiai és latin-amerikai országok támogatták, míg az EU és több donorország ellenezte, a biodiverzitási pénzügyi háttér további fragmentációjának elkerülése érdekében. A tárgyalások során nem született végleges döntés, mivel a csúcstalálkozót a legvégén határozatképesség hiányában felfüggesztették. A Biológiai sokféleség egyezmény pénzügyi mechanizmusát a Globális Környezeti Alap (GEF) látja el. A COP15 döntése nyomán létrejött egy új globális biodiverzitási pénzügyi alap (GBFF), valamint iránymutatás készült a GEF 2026–2030-as feltöltési időszakára. A COP16-on a pénzügyi mechanizmus hatékonyságának felülvizsgálata és a GEF működése is vita tárgyát képezte, de végleges döntés ebben sem született. A két kérdésben Rómában, a kiegészítő COP16.2 során hoztak végül döntést a Részleges Felek. Én voltam a napirendi pontok koordinátora, ami nem volt könnyű feladat. Az utolsó napokban előfordult, hogy a contact group ülések egyhuzamban kilenc órán át tartottak, mégis, ebben a megterhelő időszakban mindig akadt valaki az elnökségi csapatban, aki egy kávéval vagy egy szendviccsel segített átvészelni a hosszú órákat.

Egy gyors 'restaurációs pillanat' két tárgyalás között
(Fotó: Köből-Benda Vivien)

Szerencsére csak ritkán kapott el minket a szakadó eső, de olyankor nagyon
(Fotó: Köből-Benda Vivien)

KRPÁN EMESE

Poénnak látszik, de ez a kép az 'utolsó utáni' napon hajnalban készült, várva a plenáris döntését
(Fotó: Krpán Emese)

A legnagyobb dolog, amire büszke vagyok, hogy koordinátorként a háttérből támogathattam a főtárgyaló, Andorkó Rita és a szakértői csapatának munkáját. Sose fogom elfelejteni, ahogy a Bizottság képviselője felolvassa a Nagoya-Kuala Lumpur Kiegészítő Jegyzőkönyv plenáris ülésén az Európai Unió és tagállamainak állásfoglalását, melynek megfogalmazásában segédkezhettem. Felemelő érzés visszahallani olyan mondatokat egy nemzetközi ülésen, ráadásul az Unió nevében, amiben a te munkád is benne van. A Cartagena Jegyzőkönyv döntéshozó ülésének minden egyes tárgyalása és megbeszélése rendkívül tanulságos volt számomra. Érdekes volt megfigyelni, hogyan ütköznek a különböző nézőpontok, majd hogyan alakul ki végül egy közös, sikeres megállapodás, amely összhangban van az Európai Unió álláspontjával.

A Cartagena témákkal foglalkozó EU-s szakértői csapat az utolsó napok egyikén
(Fotó: Veronika Kovarova)

LÁNCZOS ZSUZSANNA

Hozzászólás közben
(Fotó: Yan Liu)

„A legnagyobb veszély, ami Kolumbiában leselkedik az idelátogatókra az az, hogy annyira jól érzik magukat, hogy végül nem akarnak majd hazamenni” – mondta a megnyitón Cali polgármestere a konferencia résztvevőinek. Amikor azonban Budapesten, a repülőgépre felszállva megtudtuk, hogy egy kolumbiai gerillacsoport arra kérte a delegációkat, hogy maradjanak távol a COP16-tól, még egészen más veszélyek miatt aggódtunk. Végül azonban kiderült, hogy leginkább attól kellett tartanunk, hogy a tárgyalások konszenzus hiányában esetleg eredménytelenül zárulnak, dacára annak, hogy több ezer ember sok évnyi munkája áll mögöttük. Mindezek ellenére, biológusként – akinek Rio hallatán nem a karnevál jut eszébe, hanem az ott született biológiai sokféleségről szóló egyezmény –, hatalmas élmény volt részt venni ezen a fantasztikus eseményen. Külön megtiszteltetésként éltem meg, hogy egy csatlakozó belső rendezvényen bemutatthattam Magyarország új Nemzeti Biodiverzitás Stratégiáját. Ennek kidolgozása során a magyar kollégák nemcsak a kunming-montreali globális biodiverzitás keretstratégia iránymutatásait követték, hanem mint EU-tagállam, az uniós szabályozásokat és stratégiákat is figyelembe vette.

Az MF-PMRR csapat
(Fotó: Pelsőczy Csaba)

Tárgyalás előtti pillanatok
(Fotó: ENB)

A magyar
stratégia

LENGYEL BRIGITTA

Én három hetet töltöttem Kolumbiában, mert néhányan már a COP-ot előkészítő 3 napos SBI5-on – Subsidiary Body on Implementation – is részt vettünk, így már helyismerettel és előkészített tereppel vártuk a kollégákat. A CBD világa rövidítésekkel teli, így nehéz ezt folyton kibontani, de az MF és PMRR akronímák a globális biodiverzitás-megőrzési keretstratégia monitoringrendszerét, valamint a stratégia végrehajtásával kapcsolatos teendőket, így a tervezést, nyomonkövetést és jelentést takarja. Ami a rövidítések, angol kifejezésekre használatos magyar fordítások rengetegét illeti, abban mi is elvesztünk néha, és olykor komoly kihívások elé állított egy magyar jelentés elkészítése, amikor a CBD-ben használatos kifejezésekre csak nagyon suta magyar megfelelőt találtunk (amiről aztán utólag nem is tudtuk hirtelen, hogy mire utalhattunk). A mi témánkban (is) folyamatosan rendkívül intenzív volt a munka: plenáris ülések, munkacsoport ülések, ún. Friends of the Chair ülések, informális egyeztetések nagyobb körben, kisebb körben, kétoldalú egyeztetések, amiket az eredmények állandó visszamutatása az EU-s tagállamoknak fűszerezett, ott is külön szakértői szinten és döntést igénylő kérdésekben EU koordináció – hiszen a megtárgyalandó anyag időközben változott, és ezáltal az EU-nak is véleményt kellett alkotnia az új verziókról. A szüntelen találkozásszervezés, emlékeztető írás, jelentés, szövegezés és színezés (nem húsvéti színező, hanem a szövegek új verziójának színekódolása) között értékes pillanat volt egy mosdóba rohanás, ruhaigazítás, ebédvásárlás, családnak üzenetírás. De a helyszínen jelen lévő sok ezer fő ugyanabban a cipőben járt, ugyanúgy rohant, és ennek ellenére – vagy pont ezért, a delegációk tagjai, a minket segítő EU-s kollégák mind nagyon segítőkészek voltak, mindig volt mindenkinek ideje egy mosolyra vagy kedves megjegyzésre. Nagy élmény volt ilyen pezsgő nemzetközi közegben dolgozni, és én külön hálás vagyok, amiért a 2011-es magyar EU elnökség után a 2024-esben is részt vehettem. A végkifejletet most nem számba véve, miszerint a csapatunk témájában, ami az egyik legfontosabb és éppen ezért átpolitizált téma volt, nem született döntés Caliban, elégedetten gondolok a COP16-ra. A döntés pedig, remélem, megszületik Rómában a COP16.2-n [megszületett].

Mióta tanulmányaim során először hallottam a Biodiverzitás egyezmény COP-járól, az egyik legnagyobb álmom volt részt venni egy ilyen nemzetközi eseményen. A felkészülést nagyban segítette, hogy több ülésen volt lehetőségem részt venni a COP-ot megelőző időszakban, és tudtam mire számíthatok. Úgy gondolom, hogy aki még sosem volt ilyen eseményen, el se tudja képzelni azt a sok bonyodalmat, amivel egy ekkora nemzetközi ülésen szembesül az ember. Minden nehézség, az állandó fáradtság és napi 15 óra koncentráció ellenére életem egyik legmeghatározóbb élménye a magyar elnökségi csapattal való részvétel a biodiverzitás COP-on. Az elnökségi csapaton belül szerencsés helyzetben voltam, mert egy kisebb egység részeként dolgozhattam, és az Egyezmény témái és munkafolyamata megismerése mellett egy Jegyzőkönyv témáin is dolgozhattam. Az Egyezmény alá tartozó biológiai biztonságról szóló Cartagena Jegyzőkönyv felelőse és főtárgyalója Andorkó Rita mellett Krpán Emesével alkottunk csapatot. Rita szaktudásából és tapasztalatából tanulva és egymást segítve nagyon hatékonyan és jó hangulatban tudtunk dolgozni mind a felkészülési időszak, mind a COP alatt. A Cartagena Jegyzőkönyv MOP-ja (Meeting of the Parties) a COP-pal párhuzamosan zajlik, de sok esetben más szakértők és tárgyalók dolgoznak ezeken a témákon, így megismerhettem ezt az EU-s szakértői közösséget is. A MOP-ra való EU-s felkészülés is külön zajlik, emiatt a koordinátori feladataink nagyon változatosak voltak, a szakmai és tárgyalási anyagok előkészítése mellett logisztikai és kommunikációs feladatokat is elláttunk. A MOP napirendjén 10 téma szerepelt. Többek között a Kockázatértékelés és Kockázatkezelés, valamint a Genetikailag módosított élőlények kimutatása és azonosítása témájában született fontos döntés az ülés során. A tárgyalások során nem voltak nagy ellentétek a felek között ezekben a témákban, mert számos ország számára fontos, hogy folyamatos tudásmegosztás és kapacitásbővítés történjen. A szintetikus biológia az Egyezmény alatt futó téma, de a legtöbb ország esetében a Cartagena Jegyzőkönyv szakértői felelősek érte, így nagy logisztikai kihívás volt számunkra, hogy minden EU-s szakértő megkapja a lehetőséget, hogy megossza a véleményét, illetve az álláspontok a megfelelő eljárásrend szerint kerüljenek elfogadásra. A tárgyalások során jelentősen eltért az országok álláspontja és érdekei a témában, és csak hosszas és nehézkes egyeztetések során sikerült kompromisszumos döntésre jutni. Nagyon tanulságos volt látni, hogy egy nemzetközi egyezmény hogyan próbál lekövetni egy rendkívül gyorsan fejlődő tudományos ágazatot, és hogyan jelennek meg a különböző régiók gazdasági és társadalmi érdekei.

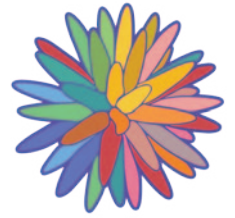
A DSI a COP egyik legfontosabb témája volt, így a felkészülési időszakban számos online egyeztetés és két hivatalos ülés is megrendezésre került. Egy ilyen meghatározó témában rengeteg feladata volt a koordinátornak, így elengedhetetlen volt az extra segítség, ennek köszönhetően kapcsolódtam be én is a munkába. Ugyan a COP-on nem ez a téma volt a figyelmem fókuszában, nagyon örülök, hogy a felkészülési időszakban szervesen részt vehettem a munkában, és ahogy az időm engedte, részt vehettem a COP-on futó végtelen egyeztetéseken is. Ezért az is egyértelmű döntés volt számomra, hogy két hét kialvatlanságával és a légkonditól átfagyva is megvártam, hogy hajnalban, hosszas egyeztetések után elfogadásra kerüljön a döntés, és megszülessen a Cali alap. Szerencsésnek tartom magam, hogy lehetőségem volt látni egy ilyen összetett biodiverzitásvédelem-finanszírozási rendszer kialakításának a folyamatát.

Az EU fogadáson
(Fotó: Schmidt András)

A Cartagena Jegyzőkönyv napirendi pontjainak tárgyalása
(Fotó: Kállay Tamás)

A 'Klíma Trió' egy Contact Group közben
(Fotó: ENB)

A COP során az egyik nagy vitát kiváltó téma a biológiai sokféleség és a klímaváltozás kapcsolatát és e két válság kezelésére tett javaslatokat összesítő döntés tervezete volt. Nem indult könnyen, hiszen a részes felek korábbi ülésén 2022-ben, a konszenzus hiánya miatt egy súlytalan döntés született, amelyet a magyar csapat és az EU mindenképpen el akart kerülni. Már az előkészítő szakasz sem volt egyszerű, mert még a COP-ot megelőzően történt egy váltás a témáért felelős vezető személyében. Míg a COP-ot megelőző hónapokban az egységes álláspont kialakítását és az azt megelőző szakértői egyeztetéseket egy belga szakértő felügyelte, a helyszínen a tárgyalást már az Európai Bizottság tárgyalója vezette. Ez természetesen kisebb fejtörést okozott nekem mint koordinátornak, hiszen a nagy esemény előtti utolsó órákban derült ki, hogy több hónap után az utolsó meghatározó két hétben egy teljesen másik emberrel kell együtt dolgoznom. Szerencsére a kezdeti aggodalmak ellenére a váltás teljesen zavartalan volt. Csatlakozott hozzánk egy szakértő a német delegációból, és mi hárman „klíma trióként” vittük végig a két hetes tárgyalást. Bár voltak nehéz pillanatok, és a forrásmozgósítást érintő döntés majdnem ezt is magával rántotta, végül lelőhetjük a csattanót, hogy a klíma trió sikerrel járt, és az ülés utolsó napján, kora reggel megszületett a régóta várt, érdemi döntés. De hogy mit is értünk el? Hát, a COP16 mérföldkőnek számító határozatot fogadott el a biológiai sokféleségről és az éghajlatváltozásról, amely fontos utalást tartalmaz az óceánok, az éghajlat és a biológiai sokféleség témaköreire. A döntés először ismerte el, hogy a biológiai sokféleség csökkenése és az éghajlatváltozás összefügg, és kölcsönösen erősítik egymást. Például a gazdag természet a szén-dioxidot ott tárolja, ahová az természetes módon tartozik, nem pedig bolygónk légkörében. A magas biológiai sokféleség fokozza az alkalmazkodó- és ellenállóképességet, beleértve a katasztrófakockázat csökkentését is, az éghajlatváltozás viszont a biológiai sokféleség csökkenésének egyik fő mozgatórugója. A szöveg lényege, hogy arra szólítja fel a nemzetközi egyezményeket, az egyes országokat és országon belüli szereplőket, hogy fokozzák az együttműködést e válságok közös kezelése érdekében.

Ünneplés a döntés elfogadása után
(Fotó: Greguss Ditta)

A COP16-ra való felkészülés során olyan szerencsém volt, hogy egy szívemhez közel álló témának lehettem a koordinátora: a Biológiai sokféleség egyezmény 8. cikkelyének j) pontja (Article 8j) az őslakos népeknek és helyi közösségeknek a biológiai sokféleség megőrzésében betöltött szerepének fontosságát ismeri el. A cikkely ösztönzi a hagyományos tudás megőrzését és fenntartását, illetve az annak felhasználásából származó előnyök igazságos és egyenlő elosztását is. Ez egy rendkívül színes és izgalmas téma, ahol komoly vitákra is készültünk, és amely mellett személyesen is elköteleződtem a munka során.

Életre szóló emlék az ezen közösségek szerepét elismerő tanácsadó testület létrehozására, illetve az afrikai leszármazottakra vonatkozó döntés megszületésének pillanata. Három kollégámmal két héten át éjt nappallá téve dolgoztunk közösen az idevezető úton. A kis csapat szerves része volt Molnár Zsolt is, aki nemcsak az életkedvünket adta vissza néhány kritikus pillanatban egy-egy éleslátó és humoros megjegyzésével, de örök hálával is tartozom neki, mert szó szerint életben tartott minket a vacsorára hozott meleg ételekkel és dupla eszpresszókkal. Vele élhettem át azt az eufórikus élményt, amikor a kalapács leütésekor az egész plenáris egy emberként ugrik fel, és mindenki nevet, sír, ölelkezik, táncol és énekel. Az egészet még különlegesebbé tette a tudat, hogy valóban történelmi esemény volt ez az őslakos népek és helyi közösségek képviselői számára. Nagyon hálás vagyok, hogy részese lehettem ennek, és biztos vagyok benne, hogy az unokáim, ha lesznek, egyszer majd nagyon fogják unni ezt a történetet, amit ezerszer el fogok nekik mesélni.

A nagy küzdelem utáni öröm pillanatai
(Fotó: Nadja Steinfort)

Az egész heti nem-alvás itt már mindannyiunkon meglátszott
(Fotó: ENB)

A több mint 10 éve várt pillanat: létrejön az őslakosokat és helyi közösségeket képviselő subsidiary body
(Fotó: ENB)

Schmidt András (HU) az inváziós fajokkal kapcsolatos tárgyaláson
(Fotók: Lánzos Zsuzsanna)

UJJ ZSUZSANNA

Mint minden embert, engem is megkérdeznek a családtagjaim, barátaim arról, hogy mivel foglalkozom. Hosszú éveken keresztül erre a kérdésre azt kellett válaszolnom, hogy a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférésről és a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásáról szóló Nagojai Jegyzőkönyv hazai és uniós végrehajtásával. Aki nem aludt el a mondat végére, az se kérdezett többet semmit.

Pedig elfogulatlanul mondhatom, hogy az Egyezménynek ez a legizgalmasabb területe. Az agyzsibbasztó kifejezés a biokalózkodás elleni összefogást takarja. Célja, hogy a világon minden ember igazságosan részesüljön a természet ajándékai és a tudományos fejlődés együttes hasznából, legyen az gyulladáscsökkentő gyógynövényes krém, öntisztuló festék, egészségesebb csirkemell vagy Covid-vakcina.

A Nagojai Jegyzőkönyvet azért hálás feladat tárgyalni, mert a természetvédelem azon kicsi szeletéhez tartozik, ahol nem valamilyen örült, irracionális pusztítást próbálunk legalább részben megakadályozni, hanem egy, az emberiség számára kézzelfoghatóan hasznos folyamatot elindítani, ami nem melleleg fajok és élőhelyek megőrzéséhez teremtheti meg a pénzügyi forrásokat. A COP legnagyobb kihívása egyértelműen a fizikai igénybevétel, az alváshiány és a folyamatos koncentráció volt, de ezt számomra bőven ellensúlyozta a támogató csapat és a nemes célok.

A COP több olyan határozatot is elfogadott, amelyekben szakmai szervezetek, például az IPBES által összeállított és publikált tanulmányokról, jelentésekről, illetve ajánlásokról foglalt állást maga a COP. Éles viták folytak arról, hogy ezeket a dokumentumokat üdvözli, tehát kimondottan támogatja a COP, vagy csak tudomást vesz róluk. Az EU irányvonallal összhangban sikerült elérnünk az erősebb megfogalmazást, támogatást több dokumentumban, bár voltak váratlan és időnként hajmeresztő akadályok is: az idegenhonos inváziós fajokról és az azok elleni intézkedésekről szóló tematikus jelentés üdvözlése már sima ügynek tűnt, míg aztán Oroszország fel nem szólalt, és jelezte, hogy nem tudja ezt elfogadni, mivel a jelentésben szereplő inváziós adatbázis nem volt elérhető Oroszország területéről egy diszkriminatív, igazságtalan szankció miatt. Mivel az adatbázist az EU területéről, pontosabban Olaszországból üzemeltetik, Oroszország az EU-t vádolta meg szankció alkalmazásával. Pillanatok alatt egy geopolitikai vita közepén találtuk magunkat úgy, hogy a minket támogató Európai Bizottság hivatalosan nem is tárgyalhatott Oroszországgal közvetlenül, csak a CBD Titkárságon keresztül. Hosszas egyeztetések után Olaszország, a CBD Titkárság és az Európai Bizottság segítségével jutottunk el a kompromisszumos, az EU-nak sikert jelentő megoldásra Oroszországgal (miközben Olaszország is helyreállította az adatbázis elérhetőségét Oroszország területéről, amelyet eredetileg egyébként hackertámadások miatt korlátoztak).

A Nagojai Jegyzőkönyv uniós főtárgyalói
(Fotók: Schmidt András)

Munkában
(Fotók: ENB)

Habár számos igen jelentős érdemi döntés született Caliban, a politikailag legérzékenyebb témakör, vagyis a biodiverzitás-megőrzésre szánt források mozgósítása kapcsán a gazdaságilag fejlett és a fejlődő országok között fennálló komoly érdekellentétek miatt nem sikerült végső kompromisszumra jutni. Éppen ezért az utolsó napon már több mint 22 órája tartó tárgyalásokat a határozatképesség hiánya miatt fel kellett függeszteni Caliban.

A COP16 lezáró ülészakára 2025. február 25–27. között került sor a FAO székhelyén, Rómában, Olaszországban, ahol a három napig tartó tárgyalás eredményeként végül megállapodás született a még nyitva maradt kérdésekben, így a forrásmozgósításról, továbbá a globális biodiverzitás-megőrzési stratégia végrehajtásáról és nyomon követéséről. A Rómában megszületett kompromisszum azt is bebizonyította, hogy a világ országai még mindig képesek áthidalni nézeteltéréseiket, és hajlandóak együttműködni földünk élővilágának megóvása érdekében. Habár január 1-jétől átadtuk az EU elnökségi stafétát Lengyelországnak, és most már ők felelnek hivatalosan az EU képviselétéért, a magyar kollégák továbbra is támogatták őket a **római tárgyalásokon**.

Az utolsó döntések elfogadása Rómában,
a COP16 lezáró ülészakán
(Fotó: ENB)

A résztvevők állva tapsolták meg elkötelezettségéért Susana Muhamadot, a COP16 kolumbiai elnökasszonyát
(Fotó: ENB)

